

حلقه‌های موفقیت

سامان بخشی کتاب‌های آموزشی

● علیرضا حاجیان زاده

مدیرکل دفتر انتشارات کمک آموزشی و دبیر جشنواره

تحول نظام آموزشی امری اجتناب‌ناپذیر است، چنان‌که رهبر فرزانه‌ی انقلاب نیز بر آن تأکید کرده‌اند. آن‌چه چنین تحولی را بیش از پیش ضروری می‌سازد، رشد و توسعه‌ی دانش و به دنبال آن، تحول نیازها و علاقه‌های فراگیرندگان از یک سو، و تحول رسانه‌ها و روش‌ها و شیوه‌های یاددهی و یادگیری از سوی دیگر است.

هضم و جذب این تحولات عمیق اجتماعی و فرهنگی و هم‌گامی با آن‌ها، نه با نگاهی مقطعی و کوتاه‌مدت و در قالب افزودن یا کاستن کتابی یا طولانی و کوتاه کردن طول دوران تحصیل، بلکه تنها در سایه‌ی «رویکرد برنامه‌محوری» و نگاهی سیستمی، عمیق و بلندمدت میسر است.

۲۰۹۱۹۲

پاییز ۱۳۸۶

۶

پیش‌نیاز چنین رویکردی، گذشته از درک دقیق تحولات حوزه‌ی دانش و یادگیری و نیز شناخت نیازها و علاقه‌های دانش‌آموزان، فراگیرندگان و نسل پویای آینده، نیازمند درک ضرورت توسعه‌ی رسانه‌های آموزشی و توجه به نقش و کارکرد همه‌ی ابزارها و منابع در قالب یک «بسته‌ی آموزشی» است.

طی سال‌های اخیر، در پرتو رشد و توسعه‌ی فناوری‌های نوین ارتباطی و اطلاعاتی، آموزش‌های غیررسمی نقش و جایگاهی غیرقابل‌انکار در فرایند یاددهی-یادگیری پیدا کرده‌اند، تا جایی که کارکرد آن‌ها در بسیاری از عرصه‌های آموزشی سهمی برابر با آموزش‌های رسمی یافته است. اما با وجود چنین نقش و جایگاهی، اهمیت آموزش‌های غیررسمی و منابع و رسانه‌های آن، هنوز به خوبی برای دست‌اندرکاران و برنامه‌ریزان آموزشی روشن نشده است. به همین دلیل، سامان‌دهی و سیاست‌گذاری در این حوزه کمتر مورد توجه و تأکید قرار گرفته است. این کم‌توجهی در کنار توسعه‌ی روزافزون آموزش‌های غیررسمی و منابع و کتاب‌های آموزشی و کمک‌آموزشی، نوعی شکاف میان آموزش‌های رسمی و غیررسمی و نیز آشفتگی و نابسامانی در حوزه‌ی نشر منابع آموزشی را دامن می‌زند.

طرح سامان‌بخشی کتاب‌های آموزشی، از سوی «دفتر انتشارات کمک‌آموزشی» سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی بر مبنای چنین ضرورت‌هایی در سال ۱۳۷۹ شکل گرفت. این طرح سه هدف اساسی و عمده را دنبال می‌کند:

۱. استانداردسازی تولید منابع و کتاب‌های آموزشی مبتنی بر اهداف آموزش و پرورش؛
  ۲. شناسایی، انتخاب و معرفی آثار و کتاب‌های مناسب به معلمان، دانش‌آموزان و خانواده‌ها؛
  ۳. حمایت از مؤلفان، ناشران و پدیدآورندگان کتاب‌های مناسب آموزشی.
- اکنون با گذشت هفت سال از اجرای این طرح و با پشت سر گذاشتن پنج جشنواره، معرفی صدها اثر مناسب، و تولید ده‌ها جلد سند استاندارد در حوزه‌های گوناگون موضوعی، می‌توان با افتخار اعلام کرد که طرح سامان‌بخشی کتاب‌های آموزشی به موفقیت چشم‌گیری در سامان‌دهی منابع آموزشی دست یافته است؛ چنان‌چه اقبال روزافزون ناشران و مؤلفان و نیز افزایش درصد آثار مناسب، گواهی بر این مدعا است.

اینک در آستانه‌ی برگزاری ششمین جشنواره که آغاز مرحله‌ی جدیدی از طرح سامان‌بخشی کتاب‌های آموزشی است، ضمن تأکید بر توسعه‌ی گسترده‌ی مشارکت‌ییش از پیش‌ناشران و مؤلفان کتاب‌های آموزشی، ضروری است حساسیت مصرف‌کنندگان منابع آموزشی به‌ویژه معلمان، دانش‌آموزان و خانواده‌های آن‌ها، در جهت بهره‌مندی از منابع مناسب و استاندارد آموزشی نیز برانگیخته شود. در همین زمینه لازم است، مسئولان و دست‌اندرکاران تجهیز و خرید منابع برای کتاب‌خانه‌های مدارس و سایر کتاب‌خانه‌های عمومی کشور، مساعی لازم را به منظور تسهیل دسترسی معلمان و دانش‌آموزان به چنین منابعی، فراهم آورند تا از آشفتگی ذهن دانش‌آموزان و نیز هدر رفتن منابع و فرصت‌های آن‌ها، به‌طور جدی جلوگیری به عمل آورند.

همکاری و همراهی سه‌حلقه‌ی سیاست‌گذاران امر مطالعه و کتاب‌خوانی، پدیدآورندگان و مصرف‌کنندگان کتاب می‌تواند، علاوه بر تولید کتاب‌های مناسب و استاندارد که تاکنون قرین موفقیت بوده است، گام دوم طرح، یعنی «بهره‌مندی و استفاده‌ی روزافزون معلمان و دانش‌آموزان از منابع استاندارد» را نیز با موفقیت همراه سازد.

